

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Synspunktet for min Forfatter-Virksomhed

Citation: Kierkegaard, Søren: "Synspunktet for min Forfatter-Virksomhed", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 16*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2012 , s. i. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-sfv-txt-shoot-id46a72cee-1788-43f5-b72e-285348bbb0d3.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 16

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Epilog

»Men hvad har Du nu her gjort«, hører jeg En sige, »seer Du da ikke, hvad Du ved denne Oplysning og Vitterliggjørelse har tabt i Verdens Øine?« Jo vist, det seer jeg meget godt; jeg taber herved, hvad, christeligt, maa ansees for Tab at besidde, enhver Verdslighedens Form af det Interessante. Jeg taber det Interessante, at forkynde Lystens forføreriske Underfundighed, og Livsnydelsen, den meest raffinerede Livsnydelses glade Budskab, og Spottens Overmod. Jeg taber det Interessante, at være en interessant Mulighed, om det dog ikke var muligt, at Den, der lige saa begejstret og varmt repræsenterede det Ethiske, om det dog ikke var muligt, at han var lige det Modsatte *enten* paa den ene Maade *eller* paa den anden Maade, da det, saa interessant, er umuligt at sige med Bestemthed, hvilket han er. Jeg taber det Interessante, at være en Gaade, om dette indtil det yderste drevne Forsvar for Christendommen ikke var den underfundigst udtænkte Form for et Angreb. Dette Interessante taber jeg, istedetfor hvilket substitueres det Intet mindre end Interessante, den *ligefremme Meddelelse*, at Problemet var og er: det at blive Christen. Det Interessante har jeg tabt i Mængdens Øine, i Verdens Øine – hvis jeg ellers slipper dermed, hvis den ikke bliver rasende over, at et Menneske har dristet sig til at være saaledes underfundig.

Sandt nok, det gaaer (christelig forstaaet fremad) i een Forstand tilbage for mig. Jeg begyndte som Forfatter med en uhyre Force: at være noget nær lønligen anset for en Skurk – men naturligviis just derfor elskværdig, især som saa uhyre interessant og piquant. Dette var nødvendigt for at faae »Mængden« af Christne lidt med. Selv om En var en Helgen, at begynde dermed, er eo ipso at opgive Alt; thi i Reflexionens Tid, i hvilken vi leve, parerer man strax, og end ikke hans Død gavner. Nei i Reflexionen maa Alt gjøres omvendt. Saaledes begyndte jeg. Den Gang stod jeg paa mit Høieste i Forhold til Mængden af Mennesker, og – da vi leve i Christenheden, hvor Alle ere Christne – altsaa i Forhold til Mængden af Christne, den uhyre Mængde af Christne, alle Roman-Læsere og Læserinder, de æsthetisk Dannede, skønne Aander, som tillige Alle ere Christne.

Dette var Begyndelsen. Efterhaanden som jeg saa kom længere frem, og hiint Publikum af Christne blev opmærksomt paa, eller fattede en Mistanke om – ja det er bagvendt nok – det fattede en Mistanke om, at jeg dog maaskee endda ikke var slet saa slet: saa faldt Publikum mere og mere fra; og jeg begyndte saa smaat at gaae ind under det Godes kjedsommelige Bestemmelser – medens jeg, der gik ved Siden i opbyggelige Taler, saae med Glæde, at »hiin Enkelte, som jeg med Glæde og Taknemlighed kalder *min* Læser«, blev mere end Een, en lidt talrigere Bestemmelse, men rigtignok ikke noget Publikum. Og da jeg saa handlede en lille Smule christelig afgjørende, gjorde, hvad jeg er mig bevidst tillige at have gjort som en sand Velgjerning mod det lille Danmark, hvad der ubetinget vil glæde mig i min Dødsstund, kastede mig, som Offeret, mod Pøbelagtighedens Opstand: da blev jeg af Publikum anset for gal og sær, dømt næsten som en Forbryder – nu det forstaaer sig, der var jo heller ikke det mindste Skurke- eller Slyngelagtige i, hvad jeg gjorde. – Hvor det dog slaar til; jeg troer ikke, der kan forlanges mere af en Spion.

Og nu, nu er jeg da slet ikke mere interessant. At det at blive Christen, at det *virkelig* skulde være Grundtanken i den hele Forfatter-Virksomhed: hvor kjedsommeligt! Og alt Det om Forførerens Dagbog¹, dette uhyre Piquante! Nu, ja ogsaa det hørte med. Vilde Nogen reent æsthetisk spørge mig betræffende min Dom om den æsthetiske Produktivitet, saa vil jeg ikke lægge Dølgemaal paa, at jeg meget godt veed, hvad der er præsteret, men tilføie, at selve Præstationens æsthetiske Værd for mig i dybere Forstand betyder, hvor uendelig vigtig den Afgjørelse er, at blive Christen. Umiddelbart er det ganske *ligefrem* at blive Christen; men Maalestokken for Reflexions-Udtrykkets Sandhed og Inderlighed i Forhold til det at blive Christen er just, hvor værdifuldt Det er, som i Reflexionen kastes af. Thi man bliver ikke Christen ved Reflexion, men i Reflexion at blive Christen betyder, at der er Andet at kaste af; man reflekterer sig ikke ind i det at være Christen, men ud af Andet for at blive Christen, især da, naar Situationen er Christenheden, hvor man maa reflektere sig ud af det Skin at være Christen. Det Andets Beskaffenhed afgjør, hvor dyb, hvor betydningsfuld Reflexions-Bevægelsen er. Reflexions-Bestemmelsen er netop: at og hvor langveis fra man kommer til det at blive Christen. Reflexions-Bestemmelsen er Vanskeligheden, der jo er større i Forhold til Dets Værd og Betydning, der lægges bag ved.

1. Det er psykologisk mærkeligt nok, og fortjener maaskee ogsaa at opbevares, at en Person, hvis Navn jeg, for at tage ham med mig, vil indrømme en Plads her, at Hr. P. L. Møller ganske rigtigt ansaae »Forførerens Dagbog« for det Centrale i hele Forfatterskabet. Det erindrer mig saa levende om Motto'et til »Stadier paa Livets Vei« – netop det Værk, han, med »Forførerens Dagbog« som Synspunkt, overfaldt, eller faldt over – hvilket Motto jeg derfor ogsaa i sin Tid bragte i Erindring i en lille Afvisning til ham, men som maaskee passende her atter gjentages, da det egner sig til epigrammatisk at opbevare Mindet om Hr. P. L. Møllers æsthetiske og kritiske

Fortjeneste af mit Forfatterskab: solche Werke sind Spiegel; wenn ein Affe hineinguckt, kann kein Apostel heraussehen.
(tilbage)

Saaledes mener jeg at have tjent Christendommens Sag, medens jeg selv derunder er blevet opdraget. Den, som man forbauset saa paa som noget nær den Kløgtigste (og det naaedes ved Enten – Eller); Den, man villig indrømmede Pladsen som den »Interessante« (og dette naaedes ved Enten – Eller): just han var forpligtet i Christendommens Tjeneste, havde indviet¹ sig dertil fra første Øieblik, da han begyndte hiin pseudonyme Forfatter-Virksomhed, just han kæmpede i sig selv og som Forfatter for at bringe dette Eenfoldige frem: at blive Christen. Bevægelsen er ikke fra det Eenfoldige til det Interessante, men fra det Interessante til det Eenfoldige, det at blive Christen, hvor saa afsluttende Efterskrift ligger, »Vendepunktet« i hele Forfatter-Virksomheden, der sætter »Problemet«, og selv igjen ved indirekte Fægning og sokratiske Dialektik saarer »Systemet« dødeligt – bagfra, kæmpende mod Systemet og Spekulationen for, at »Veien« ikke er fra det Eenfoldige til System og Spekulation, men fra System og Spekulation tilbage til det Eenfoldige at blive Christen, kæmpende derfor og huggende igjennem for at finde Veien tilbage. Det er altsaa ikke her en forhenværende Æsthetiker, der senere vender sig fra Verden, det er En, der afgjort havde vendt sig fra Verden og Verdens Viisdom. Han maa rigtignok siges fra den tidligste Tid at have havt ganske overordentlige Forudsætninger til at blive Christen; men disse vare dog alle dialektiske. Ogsaa i dette Øieblik føler han ingen Trang til at gaae videre end at blive Christen; med hans Forestilling om Opgaven og hans Bevidsthed om, langtfra at være fuldkommen, føler han kun Trang til at gaae videre i at blive Christen.

1. Indvielsen, forsaavidt den endog gaaer længere tilbage i Tiden, var: selv om jeg aldrig drev det til at blive Christen, at ville anvende for Gud al min Tid og al min Flid paa, idetmindste at faae det gjort klart, hvad Christendom er, og hvor Forvirringen i Christenheden stikker, et Arbeide, hvortil jeg i Grunden har forberedt mig fra min tidligste Ungdom. Menneskelig talt var det nu vistnok en høimodig Beslutning. Men Christendommen er for stor en Magt til at ville udendvidere benytte et Menneskes høimodige Beslutning (der dog rigtignok ogsaa nærmest var Udtrykket for Forholdet til min Fader), den eller Styrelsen tog sig derfor den Frihed at lægge mig mit senere Liv saaledes an, at der, hvad der dog vistnok heller ikke fra Begyndelsen var, ingen Misforstaaelse kunde blive, om det var mig, der trængte til Christendommen, eller Christendommen, der trængte til mig.
(tilbage)

Dersom nu den velvillige Læser med Opmærksomhed har læst dette lille Skrift, saa veed han hvad jeg som Forfatter er¹. Saaledes fremstiller jeg mig selv; skulde det være saa, at Samtiden ikke vil forstaae mig, nu vel, saaledes tilhører jeg Historien, hvor jeg veed, jeg vil finde min Plads, og hvilken. Ydmyg for Gud veed jeg ogsaa – og jeg veed tillige, at det netop her er min Pligt ikke at fortie det, men at udsige det; thi er Stolthed og Hovmod, der anmasser sig Noget, Gud en Vederstyggelighed, da lige saa meget feig Menneske-Frygt, der i løgnagtig Beskedenhed nedsætter sig selv – jeg veed ogsaa, hvo jeg, menneskelig talt (historice – thi det staaer jo i Guds Magt hver Dag, endnu idag at forandre det) var, at mig var (i Retning af Genialitet) forundt det Overordentlige.

1. Thi at jeg selv eier en reen personlig nærmere Fortolkning af mit Personlige er jo noget som er ganske i sin Orden.
(tilbage)

Med nærværende lille Skrift, der saaledes selv ogsaa tilhører en forbigangen Tid, slutter jeg hele den tidligere Forfatter-Virksomhed af, og gaaer saa som Forfatteren (ikke som Forfatter, men som Forfatteren) Fremtiden imøde: den nærmeste blive en hvilken, jeg veed det ikke; hvorledes den derpaa følgende, den historiske, vil blive, det veed jeg. Men hvad jeg end veed i denne Henseende, det vilde ikke trøste mig, dersom jeg ikke, om end ydmyg, ogsaa angergiven, dog troende og tillidsfuld gik den Fremtid imøde, som ligger allernærmest og i ethvert Øieblik lige nær: Evigheden. Lad, hvis jeg skal leve længere, Tiden berøve mig Alt, lad Eftertiden give fuldeste Opreisning: hvad skader og hvad gavner dette dog egentligen mig; hiint skader mig ikke, hvis jeg blot passer paa at være en Fraværende, og dette gavner mig ikke da jeg jo saa er blevet en Fraværende.

Slutning

Videre har jeg Intet at sige, kun vil jeg til Slutning lade en Anden tale, min Digter, der, naar han kommer, vil anvise mig Plads blandt dem, som have lidt for en Idee, og sige:

»Det Martyrium, denne Forfatter leed, lader sig ganske kort beskrive saaledes: han leed det at være Genie i en Kjøbstad. Den Maalestok i Henseende til Evner, Flid, Uegennyttighed, Opoffrelse, Tankebestemmelsernes Absoluthed o. s. v. han anlagde, var Gjennemsnittet af de Samtidige meget for stor, skruede altfor galt Prisen op, og trykkede altfor galt deres Priis ned, den næsten gav det Udseende af, at Kjøbstaden og Majoriteten i samme ikke havde absolutum dominium, men at der var en Gud til. Saa underholdt man sig først en tidlang indbyrdes, man raisonerede og raisonerede om, hvorfor dog han skulde have faaet disse overordentlige Evner, hvorfor han dog skulde være uafhængig, og altsaa kunne være saa flittig, og hvorfor saa være det – det raisonerede man saa længe over (idet man tillige tog Forargelse af een og anden Særhed i hans Levemaade, der dog egentligen ikke var sær, men vel ganske særligen beregnet paa at tjene hans Livs Hensigt), til summa summarum blev: det er hans Stolthed, Alt lader sig forklare af hans Stolthed. Derpaa gik man videre, fra Reasonement til Handling. Da det er hans Stolthed, sagde man, saa er enhver skjult Modstand, enhver Frækhed mod ham og Mishandling af ham ikke blot tilladelig, nei den er Pligt mod Gud – det er jo hans Stolthed, der skal straffes. O, uskateerlige Kjøbstad, hvor er Du ubetalelig, naar Du faaer Adriene paa, bliver hellig, naar det at hengive sig til enhver Misundelsens, Raahedens, Pøbelagtighedens væmmelige Lyst, tillige bliver Udtrykket for at gjøre Gud en Dyrkelse. Men nu, hvorledes »hans Stolthed«? Laae da Stoltheden i de store Evner? Det vilde jo være som at bebreide Guld-Spurven, at det er dens Stolthed eller af Stolthed, at den har alt det Guldstads paa. Eller var det hans Flid o. s. v.? Dersom et Barn, der blev meget strengt opdraget, arbejdede i Klasse sammen med andre: var det da ikke underligt at sige, at hans Flid o. s. v. var Stolthed, selv om det var saa, at de andre ikke kunde følge ham? Dog slikt Tilfælde forekommer sjældent, thi saa bliver Barnet flyttet op i en ny Klasse. Men destoværre, Den, der paa mange Maader er udviklet til at flyttes op i Evighedens Klasse – der gives kun een Klasse til, Timelighedens, hvor han maaskee længe maa blive.«

»Dette var Martyriet. Men derfor seer ogsaa jeg, hans Digter, Epigrammet, Satiren, ikke den enkelte, han skrev, men den hans hele Liv var, at nu, da alle de mange »virkelige« Mennesker, med hvilke han, især naar »Benene« skal afgive Maalestokken – ikke for det at være Fæ (animal), men for det at være Menneske, paa ingen Maade kunde udholde Sammenligningen, at nu, da deres Been som hans ere smuldrede i Graven, og han ankommet i Evigheden, hvor, in parenthesi sagt, »Benene« ikke gjøre Udslaget, hverken deres Tyndhed eller deres Tykkelse, hvor, in parenthesi sagt, han, Gud være lovet, er evig fritagen for Selskab med de Bestialske: jeg seer, at alle disse virkelige Mennesker afgive et væsentligt Medhørende, Chorus, et ubetaleligt Kjøbstad-Chorus, der holdt sig til hvad det forstod sig paa, hans Buxer, som blev »Tidens Fordring«, eller endnu kosteligere, et Chorus, der vilde ironisere – Ironikeren; naar jeg blot tænker derpaa, kan jeg lee ganske høit. Men ham trøster det i Evigheden, at have lidt dette, frivilligt udsat sig derfor, ikke understøttet sin Sag med noget Sandsebedrag, ikke skjult sig selv bag noget Sandsebedrag, men ved at lide gudfrygtig-klogt samlet Sparepenge for Evigheden: Erindringen om overstandne Lidelser, at han blev sig selv og sin første Kjerlighed tro, med hvilken han kun har elsket, hvad der har lidt i Verden. Om end ydmyg, ikke skulkende skal han nærme sig hine Herlige, ikke skulkende, fordi hans jordiske Liv havde udtrykt, at deres Liv maa have været enten en Tilfældighed eller en Usandhed eller en Umodenhed, thi han havde ved at tjene Sandheden vundet stor Ære og Anseelse, han havde overalt fundet Aand og Forstaaelse, ikke som hine, der næsten overalt fandt Bestialitet og Misforstaaelse.«

»Dog fandt han ogsaa her i Verden hvad han søgte: var ingen Anden det, han var selv »hiin Enkelte«, og blev det mere og mere. Det var Christendommens Sag han tjente, hans Liv fra Barndommen af forunderligt dertil anlagt. Saa fuldkommede han Reflexionens Gjerning, at sætte Christendommen, det at blive Christen, heelt og holdent ind i Reflexion. Hans Hjertes Reenhed var: kun at ville Eet; hvad der i levende Live var de Samtidiges Anklage mod ham, at han ikke vilde slaae af, ikke give efter, netop det Samme er Eftertidens Lovtale over ham, at han ikke slog af, ikke gav efter. Men det storartede Foretagende bedaarede ham ikke; medens han dialektisk qua Forfatter holdt Overskuelsen over det Hele, forstod han christeligt, at det Hele for ham betydede, selv at opdrages i Christendom. Den dialektiske Bygning, han fuldførte, hvis enkelte Dele allerede ere Værker, kunde han ikke tilegne noget Menneske, endnu mindre vilde han tilegne sig den selv; skulde han have tilegnet Nogen den, var det blevet Styrelsen, hvem den dog alligevel Dag for Dag, Aar efter Aar var tilegnet af Forfatteren, der, historisk, døde af en dødelig Sygdom, men digterisk døde af Længsel efter Evigheden, for uafbrudt ikke at bestille Andet end takke Gud.«